

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Cursus Theologicus

Gormaz, Juan Bautista

Augustae Vindelicorum, 1707

Disputatio 3. De Transubstantiatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81978](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81978)

tuit totum cum ipsius institutione, ducit ut virtus gratiæ in gratiæ cognitionem. Sumptio autem non ducit in cognitionem gratiæ, ut virtus collatiæ gratiæ, cum non sit pars intrinseca Sacramenti, sed purus terminus ex dictis num. 67. quod manifestè constat ex Trid. citato num. 39. ubi definit Evcharistiæ esse Sacramentum ante usum, sive ante sumptionem: cum autem non possit dari Sacramentum, quan-

do deficit aliqua essentialis pars Sacramenti, exinde manifestè colligitur, sumptionem non esse partem essentialem Sacramenti Evcharistiæ, id ipsum clariùs apparet ex ipsa Sess. 13. cap. 5. ubi definit Trid. secundum Religiosum morem Ecclesiæ Sacramentum Evcharistiæ deferri per vias & loca publica; & can. 4. esse corpus & Sanguinem Christi in Sacramento Evcharistiæ ante usum.

DISPUTATIO III.

DE TRANSUBSTANTIATIONE.

119. **T**Ransubstantiatio est una ex speciebus conversionis; conversio autem, ut ex dicendis constabit, est destructio termini à quo ex vi termini ad quem producti sub eodem tertio communi. Quadruplex assignari solet conversio 1. formalis accidentalis, quando nimirum termini sunt formæ accidentales 2. formalis substantialis, quando termini sunt formæ substantiales. 3. materialis substantialis, quando nimirum termini essent materiæ substantiales. 4. substantialis totalis, quando tota substantia, quæ erant sub his accidentibus, est terminus à quo, & substantia succedens sub iisdem accidentibus est terminus ad quem; & hæc vocatur transubstantiatio, quæ propter in Evcharistiâ terminus à quo est tota substantia panis & vini; terminus ad quem, corpus & Sanguis Christi, in quod convertitur substantia panis & vini. 3. commune, accidentia, quæ à substantia panis & vini transunt ad continentium sub se corpus & Sanguinem Christi; terminos conversionis jam ex Philosophia notos suppono, tum & mutationem positivam unam, negativam alteram, quæ in quacunq; conversione reperiuntur. Cæterum quia multiplices circumferuntur circa conversionis constitutum sententiæ, ex quibus explicandum est Evcharistiæ Mysterium, perstringam breviter, quæ ad præsentem controversiam necessaria sunt.

SECTIO I.

Explicatur Conversio.

120. **S**uppono 1. conversionem non esse puram commutationem, translocationem, aut transmigrationem; ratio est, quia commutatio, translocatio, aut transmigratio etsi adequatè substantialis, fieri potest sine destructione termini à quo, & sine productione termini ad quem. Unde si tota substantia panis *A.* poneretur sub accidentibus panis *B.* & tota substantia panis *B.* sub accidentibus panis *A.* daretur adequata substantialis commutatio, translocatio & transmigratio substantiæ in substantiam, quin daretur conversio, ex defectu destru-

ctionis termini à quo, & productionis termini ad quem. Unde Aug. lib. 18. de civit. cap. 18. hanc assignat differentiam inter conversiones miraculosas & veras, quas Deus facit, & apparentes, quæ sunt à Dæmone, quod à Deo sunt per veram & substantialem rerum conversionem, à Dæmone verò per solam invisibilem translocationem. Sic Pythagorici admittebant transmigrationem animarum, non verò conversionem unius animæ rationalis in aliam: neque Catholici, neque reliqui Philoſophi eos impugnantes intulerunt unquam contra Pythagoricos ex eorum sententia inferri animarum conversionem. Quare ex communi omnium sensu, sive ex significatione, quam habet hæc vox conversio apud homines, clarè deducitur, id non sufficere ad conversionem. Exinde neque sufficit pura descriptio termini à quo, cum hæc fieri possit per annihilationem, sive suspensionem puram conatus absque actione agentis in terminum conversionis.

Suppono 2. conversionem non esse aggregatum omnino accidentale duarum mutationum. Ratio est quia si in eodem instanti, in quo aer sic calidus amitteret lucem, non exinde daretur conversio calidi in lucidum, ex defectu productionis termini ad quem, afferentis ex se incompossibilitatem cum termino à quo, in eodem subjecto, solùmque daretur transmigratio lucidi in calidum: calor quippe non producebatur ad expellendam lucem, sed hæc deficiebat merè accidentaliter, quando adveniebat calor; at qui tunc daretur aggregatum omnino accidentale duarum mutationum; ergo &c. Suppono 3. subjectum commune non exigere cum termino ad quem unionem similem illi, quam habebat cum termino à quo. Ratio est quia sicut cum termino ad quem constituere valet compositum diversi generis, ita & admittere potest diversi generis unionem. Unde si constituat compositum Physicum, adhibenda est unio Physica; moralis; si constituat compositum morale; & sola sufficet penetratio, si constituat compositum per solam penetrationem termini ad quem cum tertio communi: unio enim non requirit majorem unendi vim, quam extrema exigunt ad suum compositum conficiendum, ut per se patet.

Suppo

122. Suppono 4. Propositiones enunciativas tam in conversionibus, quam extra illas, quando per apparentiam, quæ facta est propria rei enunciatae, demonstrant unum ad sensum, & aliud ad intellectum, si apparentia sensibilis, quæ demonstratur ad sensum, ex sua natura est determinata ad significandum unam solam substantiam ad intellectum, tunc juxta sincerum ac communem loquendi modum, demonstratio unius substantiæ est virtualis exclusio alterius substantiæ sub eadem apparentia. Unde demonstratio corporis & Sanguinis Christi per accidentia panis & vini, est per se ipsam virtualis exclusio substantiæ panis & vini sub illis accidentibus: sic quando dicimus, *hic est homo*, objecta sensibus una tantum rei apparentia, demonstramus solum hominem subesse accidentibus, vi quorum demonstratur. Hac unitas apparentiæ per se sensibilis, ex se ad unum determinata, observanda est diligenter in præsentibus: nam si detur duplex apparentia, affirmatio unius substantiæ sub una apparentia, non est exclusio aut negatio alterius substantiæ sub altera apparentia: sic quando obicitur sensibus energumenus operans exterius ut talis, licet dicere *hic est homo*, *hic est Dæmon*, & neutra affirmatio includit in se negationem alterius affirmationis, quia in eo casu datur duplex per se sensibilis apparentia, una quo ad accidentia & operationes proprias hominis, eidemque connaturales; altera quo ad operationes præternaturales respectu hominis, & quæ non nisi à Dæmone procedere aut possunt aut solent; pariter si apparentia ex natura sua esset ordinata ad plures terminos significandos, sicut natura Divina est cognoscibilis ex se trium personarum, affirmatio unius ex illa apparentia, non esset negatio alterius.

123. Suppono 5. quandoque apparentiam sensibilem ex natura sua non determinatam ad significandum terminum, desumi etiam ex hominum consuetudine ad significandum illum extra conversionem, non quidem ex vi apparentiæ, quæ facta sit propria rei significatæ, sed per metonymiam, v. g. quando dolium continet vinum, tum enim juxta serium & verum loquendi modum dupliciter fieri potest affirmatio. 1. in ordine ad rem continentem, 2. in ordine ad rem contentam: sic dicimus, *hoc est dolium*, tum etiam demonstrando dolium dicimus, *hoc est vinum*; quibus affirmationibus non exprimimus, rem contentam apparere per continentem, sive cum illa penetrari, efficiendo illam suam sensibilem apparentiam; sed solum significamus, concavitatem esse plenam vino, sive vinum replere eam concavitatem. Quando autem res contenta penetratur cum apparentia sensibili, non potest habere eandem significationem ab hominibus impostam replendi concavitatem, ideoque non est verè affirmabilis per apparentiam sensibilem, si hæc aliam substantiam contineat, eamque naturaliter significet. Quapropter in energumeno viso de-

fectu proprio, & solius hominis, non est verè dicere, *hic est Dæmon*: sic casu quo per revelationem scirem Angelum esse penetratum cum equo, si nulla præsentia Angeli apparentia manifestetur, non possum verè dicere monstrando equum, *hic est Angelus*.

Tum etiam si lineum penetratum est qualitate & odore Balsami monstrata sola sensibili apparentia linei, non potest verè dici, *hic est odor Balsami*; bene verò applicato lineo sciendi, ut percipiatur sensibiliter ille odor: unde in eo casu, ut dicitur 2. vera affirmatio sequitur 2. sensibilis apparentia. Si verò sub demonstratis accidentibus Balsami, i. substantia Balsami, quam continebant, destruat, & alia, v. g. olei, sub illis substituat, tunc illis accidentibus demonstratis, falsum esset dicere, *hoc est Balsamum*; & verum esset, si diceretur, *hoc est oleum*; ac proinde ex veritate istius enunciationis, *hoc est oleum*, in eo casu legitime inferretur sub illis accidentibus desitio Balsami. Hac de causa cum post consecrationem in Eucharistia maneat unica illa apparentia accidentium panis & vini, quæ erat ante consecrationem, ex eo præcisè quòd solis illis accidentibus demonstratis sit verum dicere, *hoc est Corpus Christi*, *hic est Sanguis Christi*, legitime inferitur, non remanere jam sub illis accidentibus substantiam panis & vini.

Quamobrem Trid. sess. 13. cap. 4. non solum definit in Eucharistia fieri conversionem, sed etiam docuit, hanc conversionem colligi ex veritate verborum sive ex ipsa consecratione: sic enim habet: *Quoniam autem Christus redemptor noster corpus suum id, quod sub specie panis offerebat, verè esse dixit, idcirco ipsum semper in Ecclesia DEI fuit, idcirco non denuo Sancta hæc Synodus declarat, per consecrationem panis & vini conversionem fieri in unius substantia panis in substantiam corporis Christi Domini nostri, & totius substantia eius in substantiam Sanguinis eius.* Ex eadem ratione à nobis assignata intulerunt ex viveborum hanc conversionem ante Tridentinum S. Thomas 3. pa. qu. 75. art. 2. & plures SS. PP. apud Vasquez disp. 180. cap. 4. quos plerumque Theologi Scholastici postmodum sunt secuti. His positus,

Affero cum pluribus DD. quos citat, & sequitur Eximius Doct. disp. 50. in 3. part. ad conversionem essentialiter requiritur desinitio termini à quo ex vi termini ad quem, 2. saltem producti sub eodem 3. communi. Probat, & explicat conclusio, ut dicitur solum mutatio, aut translocatio termini à quo, sed etiam conversio ipsius, necesse est, ut terminus à quo destruat, ut constet ex num. 120. sic ut lignum convertatur in ignem, necesse est, ut lignum destruat. Rursum in coexistentia termini ad quem cum 3. communi, sub quo destruitur terminus à quo, non solum sit accidentaliter aggregatio duorum mutationum, sed potius consuetudinem ejusdem

passivæ conversionis, requiritur, ut sub illo 3. communi de novo produceretur terminus ad quem, si ante productus non est, ad finem expellendi terminum à quo ab illo 3. communi, cum quâ expulsiōe terminus à quo in rerum natura non conservetur; vel si jam ante conversionem productus est alibi terminus ad quem, ponatur modò ejus substantia præsens sub 3. communi, ex vi actionis reproductivæ illius sub illo 3. quæ vocatur productio quo ad secundum esse. Et indispensabiliter requiritur, ut constet ab inductione per omnes conversiones. Sic producit ignis sub materia ligni ad expellendum lignum; ergo &c. Confirm. 1. impossibilis est conversio absque actione agentis: etenim ratione conversionis non solum deficit, quod ante erat, sed fit etiam, quod ante non erat; ergo si actio agentis non tendit ad formam, non dabitur conversio formæ in formam; & si non tendit ad substantiam, non dabitur conversio substantiæ in substantiam, ac proinde si conversio fit ex termino à quo in terminum ad quem, non solum exigitur ex vi actionis agentis destructio termini à quo, sed etiam productio termini ad quem.

Confirmatur 2. Ubi non potest dari destructio termini à quo, nec productio aut reproductio termini ad quem sub eodem 3. communi, sub quo vi exigentiæ illius productionis terminus à quo destruitur, impossibilis est conversio, ut evidens fit à partium enumeratione. Sic D. Thomas 3. pa. qu. 2. art. 1. docet, essentiam Divinam non posse in aliud converti, cum sit incorruptibilis; nec aliud in ipsam, cum sit ingenerabilis; ergo ad conversionem essentialiter requiritur destructio termini à quo, & productio aut reproductio termini ad quem sub eodem 3. communi, vi cuius terminus à quo destruitur. Confirmatur 3. idem filius non converteretur in Patrem æternum, licet loco filii succederet Pater in unione hypostatica, quia filius indestructibilis est, & Pater improducibilis, ac proinde impotens ratione productionis sub tertio communi inducere destructionem termini à quo; ergo &c. Conf. 4. Sicut se habet totum ad totum, quando unum convertitur in aliud, v. g. concretum lignum in concretum ignis, sic se debet habere substantia ad substantiam, quando una convertitur in aliam; atqui ut istud totum, nempe lignum, convertatur in istud totum, nempe ignis, necesse est, ut totum, quod se habet ut terminus à quo, nempe lignum, destruat ex vi productionis totius, quod se habet ut terminus ad quem, nempe ignis; ergo idem dicendum est, quando substantia convertitur in substantiam. Ex dictis

Fit 1. Ex vi conversionis unius in aliud, v. g. ligni in ignem, apparentiam relictam, quæ erat propria ligni, fieri propriam ignis, unde sicut ea demonstrata, erat verum dicere ante conversionem, *hoc est lignum*, & erat falsum

R. P. Gormaz Theolog. Tom. II,

dicere, *hoc est ignis*; pariter, eâ demonstratâ, post conversionem est verum dicere, *hoc est ignis*, & est falsum dicere, *hoc est lignum*. Fit 2. rem non existentem non posse agere, neque pati; ac proinde in sensu composito destructionis termini à quo non esse possibilem conversionem, nec secundam illius destructionem; e contra dicendum de termino ad quem, licet ante conversionem supponatur productus, nam cum sit existens, est potens agere & pati: unde manet locus secundæ ipsius productionis: etenim ut notum jam ex physicis suppono, sicuti eadem materia potest divinitus informari duplici forma aliunde totali, & idem corpus possit divinitus habere secundam præsentiam adæquatè circumscriptivam, supposita prima, ita & idem terminus ad quem potest divinitus per secundam actionem reproducti, præsupposita prima productione per primam actionem, subindèque productus alibi per actionem non convertivam, potest hic produci per actionem convertivam; sic casu quo forma ignis præsupponeretur 1. producta, & conservata extra subjectum per actionem non convertivam posset in sensu composito illius primæ productionis reproducti in materia ligni per actionem convertivam formæ ligni in formam ignis.

Fit 3. Ad inferendam naturam conversionis attendendam maximè esse actionem agentis in terminum. Quapropter si agens per suam actionem solum producat unionem partium novi compositi, ita ut ex vi productionis corumpatur unio primi compositi, & sic primum compositum destruitur, pariterque producat unio secundi compositi, & sic secundum compositum producat, ita ut non producat formam, quæ supponebatur antea producta, sed hæc ad novum compositum afferatur per adductionem, in eo casu daretur conversio unius compositi in aliud, unionis nimirum in unionem; sedis autem formæ in formam: tunc enim daretur adductio aut transmigratio formæ absque illius productione, adeoque actio agentis non tenderet ad convertendam formam in formam, licet ex adductione formæ terminus à quo desineret, sic desineret forma cadaverica, si anima rationalis corpori reuniretur, quin daretur conversio formæ cadavericæ in animam rationalem. Idem dicendum de termino à quo, si non destruitur per Adventum termini ad quem, sed solum expellatur à subjecto. Idcirco per Adventum formæ cadavericæ non convertitur anima rationalis in cadavericam, licet convertatur homo in cadaver. Unde cum conversio fiat ex termino à quo ad terminum ad quem, sicuti indispensabiliter requiritur ad conversionem destructio termini à quo, ita & productio termini ad quem.

Fit 4. Prædicationem per communicationem idiomatum non habere locum in conversione, si rigorosè loquamur. Ratio est, quia ea prædicatio exigit extrema actu existentia

Bbb b

sub

sub eodem 3. communi, & est prædicatio in concreto: sic dicimus, homo est DEUS, & DEUS est homo; pariter in Saccharo, album est dulce, & dulce est album. Ob hanc rationem dici non potest, ignis est lignum, aut lignum est ignis: nam quando datur forma ligni, nondum est in materia ligni ignis; neque quando datur forma ignis, manet sub eodem subiecto forma ligni. Quando autem dicimus, homo vivus moritur, non significatur vivum esse mortuum, sed amittere vitam hominem, qui antea erat vivus, unde non sunt prædicationes per communicationem idiomatum. Neque prædicationes substantiales in concreto fieri possunt ex vi solius unionis accidentalis, cum unio accidentalis non possit constituere compositum substantiale, in quo unum extremum sustentetur, seu in linea sua perficiatur ab alio, cum una substantia ab alia non sustentetur per unionem accidentalem, per quam solum sustentatur accidens. Prædicationes autem substantiales per communicationem idiomatum illam habent apud homines significationem, ut docetur in tract. de Incarn. ut patet ab inductione per omnia concreta; quapropter licet maneret in Eucharistia substantia panis unita per accidentalem unionem corporis Christi, ut deliravit Lutherus, non possent exinde prædicari in concreto substantia panis, & corpus Christi; unio verò hypostatica inter substantiam panis, & corpus Christi, quam Bellarm. teste assererat Rupertus, quem Eximius Doct. excusat, ipsius sensum aliter exponens, omnino est fictitia, utpote in Ecclesia DEI nunquam audita, & repugnans Doctrinæ Tridentini citati num. 39. expressè desinentis, non manere in Eucharistia substantiam panis & vini, de quo infra agemus in speciali disp. contra Lutherum & Calvinum. In prædicationibus autem accidentalibus aliter evenit, cum solum significetur accidentalis denominatio, quæ advenire possit decreto, vel per imperfectissimam unionem.

231. Objicies 1. Licet requiratur productio termini ad quem in conversione, si terminus ad quem sit terminus totalis, non requiritur ea productio, si terminus ad quem sit terminus partialis, v. g. sola forma; ergo ad conversionem non requiritur indispensabiliter productio termini ad quem. Probatur antec. terminus totalis non solum debet produci per secundam actionem, sed omnino quo ad primam, quod non requiritur, quando terminus est sola forma; ergo licet debeat produci terminus totalis, non exinde debet produci in conversione forma, forma. Probatur antec. lignum simul album, & calidum, licet ex vi novæ reproductionis albedinis amitteret calorem, non idè diceretur calidum conversum in album. Tum etiam si corpus Christi præexistet sub pane, & postea sui reproductione panem expelleret, non idè panis converteretur in ipsum; ergo &c.

Resp. nego antec. ad prob. nego quod in parte antec. ad prob. nego antec. tunc non est eo quod terminus à quo verè destrueretur terminus ad quem, ut per eam actionem producti respectivè ad illam productionem daretur conversio, 1. quippe productio, ratione cuius terminus à quo & ad quem conjungebantur, ita se habet ad conversionem, ac si non esset conversio, sed quæ modo est 2. esset 1. daretur ab huc apud ipsos Adversarios, ex vi huius actionis vera conversio; pariter quantumvis præstiterit 1. productio, negari non possit hanc conversionem, quando 2. productio advenit, cum ratione illius daretur sub eodem 3. communi vera productio termini ad quem, ratione cuius adest descriptio & destructio termini à quo. sic licet non daretur conversio, si Deus naturalem exigentiam impediret, daretur quædam ex vi illius exigentiæ naturalis productio termini ad quem, & destrueretur terminus à quo.

Objicies 2. Stat diversitas conversionis in esse talis sine productione termini ad quem, ergo ad veram conversionem non requiritur productio termini ad quem. Probatur antec. si Deus auferret à Petro formam albedinis, eamque uniret Paulo, à quo auferret formam nigredinis, quam Petro uniret, tunc daretur in Petro vera conversio, albi in nigrum, & e contra in Paulo nigri in album; sed tunc non daretur productio termini ad quem; ergo &c. Resp. nego antec. ad prob. dist. maj. daretur conversio albi in nigrum, sumpta conversio concreti in concretum, con. Sumpta conversio formæ in formam, nego maj. & dist. min. non daretur productio termini ad quem, nempe concreti, nego, formæ illius concreti, con. min. & nego consequentiam, nam ut daretur productio concreti, sufficit, quod daretur productio unionis necentis partes illius composui; sic Petrus producit Paulum ex eo, quod producat unionem materiæ & animæ rationalis, quæ producat materiam 1. aut animam rationalem Petri, & homo moritur ex eo, quod tollitur unio destruat, quamvis non destruat materia 1. nec anima rationalis.

Quapropter denominatio concreti producti vel destructi desumitur, & significat productionem vel destructionem unionis, cum autem in eo casu daretur destructio unionis Petri cum albedine, & productio unionis Petri cum nigredine (idem esto suo modo in concretis materialibus) daretur conversio albi in nigrum, sumpta conversio concreti in concretum: cum autem rem non daretur destructio albedinis, neque productio nigredinis, non daretur conversio formæ in formam, quod velint, nolint, recusat dicere ferè omnes Adversarii dicentes, requiritur ad conversionem destructionem termini à quo, tunc enim cum solum daretur destructio concreti, & non destructio formæ, adhuc apud ipsos Adversarios daretur solum conversio con-

creti in concretum, non autem formæ in formam. Unde sicut apud ipsos non sufficit ad conversionem productio termini ad quem, si non detur etiam destructio termini à quo; ita apud nos ex firmitate fundamenti non potest dari vera conversio, licet detur destructio termini à quo, sic non detur etiam productio termini ad quem.

137. Objicies 3. In Eucharistia datur vera conversio panis in Corpus Christi; atqui non producitur terminus ad quem; ergo &c. Probatum min. ex Trid. sess. 13. cap. 4. citato num. 125. colligitur ea conversio ab Ecclesia ex veritate verborum; sed ad istam veritatem non est necessaria productio Corporis Christi; ergo &c. Resp. con. maj. & nego min. ad prob. con. maj. & nego min. etenim ex ipsis verbis consecrationis colligitur productio Corporis Christi in Eucharistia, nec aliter possunt verba recte explicari, ut constabit sess. sequenti; verba quidem Eucharistica, ut planum est apud omnes Theologos, causant id, quod significant, eaque de causa Theologi cum S. Ambrosio, illavocant Operatorium Sermonem, ut dictum supra, cum autem illa verba significant Corpus Christi sub accidentibus panis, propterea ex vi verborum debet sub accidentibus panis Corpus Christi reproduci, ita ut verba sint causa effectiva moralis, & Deus causa Physica efficiens; ex dictis à num. 167. de Sacram. & dicendis à n. 147. Cæterum pro clariori horum omnium intelligentia & Mysterii explicatione sit.

SECTIO II.

De Conversione Eucharistica.

136. **C**onstat ex Trid. cit. num. 39. conversionem Eucharisticam esse transubstantiationem, quatenus tota substantia panis convertitur in substantiam Corporis Christi, & tota substantia vini in substantiam Sanguinis ejus. Quæritur modò, in qua actione consistat ista conversio, & quis sit terminus formalis illius. Varia sunt auctorum placita. 1. Sententia docet solum esse actionem adductivam Corporis Christi ad Eucharistiam, ita Scotus, Bellarm. pluresque alii, quos citat & sequitur Maurus qu. 140. addens cum Vasq. ad hanc transubstantiationem sufficere, quod Corpus & Sanguis Christi succedant substantiæ panis & vini in munere substandi speciebus, seu accidentibus Eucharisticis.

137. Secunda sententia tenet, ex eo præcisè salvari veritatem transubstantiationis Eucharisticæ, quòd Corpus & Sanguis Christi terminent unionem adhæssivam cum accidentibus panis & vini, ita ut existant sine subjecto, ac proinde terminum actionis conversivæ esse, eam solam accidentalem unionem. Ita Alanus, Henriquez & Valentia. 3. Sententia docet, requiri actionem reproductivam Corporis Christi, ita

R. P. Gormaz Theolog. Tom. 14.

plures, quos citat & sequitur Eximius Doc. Disp. 50. sect. 3. 4. & 5. cui vel nolentes subscribunt plures Thomistæ cum Goner & Conson. Cæterum adhuc est inter istos auctores magna dissensio in discernendo, quomodò ex Christi reproductione desinat sub accidentibus substantia panis & vini. Aliqui judicant desinare ex vi alterius actionis; ita plures recentiores; alii tantum moraliter ex voluntate Dei. Ita Petrus à S. Joseph. Esparza & alii; alii Physicè ex impossibilitate naturali substantiæ Corporis & Sanguinis Christi cum substantia panis & vini sub iisdem accidentibus. Ita Monceus, Albertinus & Carleton; alii Physicè ex vi ipsius actionis reproductivæ, ita Quiros cum pluribus recentioribus.

138. **A**ltero 1. Transubstantiatio Eucharistica, non est actio adductiva Corporis & Sanguinis Christi ad solam præsentiam localem formaliter terminata. Probatum 1. actio adductiva est actio loco motiva rei, quæ adducitur; atqui per transubstantiationem Eucharisticam Corpus & Sanguis Christi non moventur localiter; ergo &c. consequentia tenet, & ma constat, quia adduci unum ex isto ad illum locum, est moveri ex isto ad illum; min. verò probatur: motus localis impossibilis est, nisi unus locus per modum termini à quo deferatur, & alius tanquam terminus ad quem acquiratur; ac proinde si Christus existens in Cælo adduceretur ad Eucharistiam, Cælos desereret, ut in terram sub speciebus Eucharisticis descenderet; sed hoc dici non potest; ergo &c. Confirmatur 1. terminus ad quem conversionis, ut ab agente provenit, debet asserere impossibilitatem cum termino à quo, ut constat à n. 126. atqui actio adductiva non asserit apud Adversarios talem impossibilitatem; ergo &c. Confirmatur 2. & præoccupatur Bellarmini responsio; repugnantia termini ad quem cum termino à quo in vera conversione, non ex aliqua extrinseca Dei ordinatione, sed ex natura ipsius conversionis peri debet, aliàs omne quod ex voluntate Dei desinit, simul atque aliud incipit esse, diceretur in illud converti, quod est absurdum, ut constat ex num. 121. ergo &c. Confirmatur 3. quia hæc sententia manifestè repugnat doctrinæ Ecclesiæ Orientalis in censura contra Luther. ut constabit num. 149. ergo &c.

139. **P**robatur 2. transubstantiatio Eucharistica est vera conversio, dicens pro termino ad quem corpus & Sanguinem Christi, ut habet Trid. num. 39. sed ad veram conversionem requiritur productio saltem termini ad quem, ut constat à num. 126. ergo ad transubstantiationem Eucharisticam requiritur productio corporis & Sanguinis Christi. Confirmatur; transubstantiatio debet habere pro termino formali ad quem aliquid substantiale; atqui terminus formalis actionis purè adductivæ Corporis & Sanguinis Christi non est substantialis; ergo &c. Probatum min. actio adductiva producit motum

Bbb b a Cor.

opposita. Probatur ergo Conclusio: actio purè conservativa, vel esset illa, qua corpus & Sanguis Christi conservantur in Cælo, vel qua conservarentur in Eucharistia; sed neutra esse potest actio transubstantiativa; ergo &c. Probatur min. actio, qua corpus & Sanguis Christi conservantur in Cælo, non exigit, quòd ponatur totum in toto, & totum in qualibet parte; neque quòd substantia panis & vini destruantur, quòd exigere debet ea actio transubstantiativa. Rursus actio, qua Christus in Eucharistia conservatur totus in toto, & totus in qualibet parte, supponit Christum in Eucharistia jam positum, & substantiam panis & vini destructam subaccidentibus Eucharisticis, nec aliud exigit, ut sit purè conservativa; ac proinde talis actio, ut sit purè conservativa, debet supponere actionem transubstantiativam, vi cujus reproducitur Christus sub accidentibus panis; & destruitur substantia panis & vini, cum conservatio sit continua productio, ac proinde supponens rem productam; ergo actio transubstantiativa nequit stare in actione purè conservativa.

146. Affero 4. Actio transubstantiativa substantiæ panis in Corpore Christi est reproductiva corporis Christi sub accidentibus panis, & exigitiva destructionis substantiæ panis sub illis accidentibus. Idem suo modo esto de actione transubstantiativa substantiæ vini in Sanguinem Christi. Probatur 1. Transubstantiatio, ut constat ex Trident. cit. num. 39. & ex Flor. num. citando sequenti, est una ex speciebus conversionis, ac proinde comparatur ad conversionem, sicut species ad genus: ergo sicut species continet essentiam generis, v. g. homo essentiam animalis, ita transubstantiatio continet essentiam conversionis. Sublimo: atqui de essentia conversionis est, ut producat terminus ad quem sub 2. communi, & ex vi talis productionis exigatur destructio termini à quo, ut constat à num. 126. ergo ad transubstantiationem substantiæ panis in corpus Christi, sub accidentibus panis, quæ sunt tertium commune, requiritur, quòd producat corpus Christi sub accidentibus panis, & quòd destruat substantia panis, ac proinde actio transubstantiativa substantiæ panis in corpus Christi sub accidentibus panis, erit actio productiva corporis Christi sub illis accidentibus, & exigitiva destructionis substantiæ panis sub eisdem.

147. Probatur 2. Verba consecrationis non solum sunt causa formalis ex Christi institutione, sed etiam causa moralis efficiens corporis & Sanguinis Christi, simulque causa moralis destructiva substantiæ panis & vini; ergo quando legitime proferuntur verba consecrationis, Deus ex illorum verborum virtute physice producit corpus & Sanguinem Christi sub accidentibus, & suspendit concursum conservativum substantiæ panis & vini, ac proinde propriissima intervenit transubstantiatio. Consequen-

tia tenet; antec. verò probatur ex Florent. in Decreto Eugenii, ubi de forma Eucharistiæ hæc habet: *Forma hujus Sacramenti sunt verba Salvatoris, quibus hoc conficitur Sacramentum. Sacerdos enim in persona Christi loquens, hoc conficit Sacramentum. Nam ipsorum verborum virtute substantia panis in corpus Christi, & substantia vini in Sanguinem convertuntur;* atqui substantia panis & vini non converterentur in corpus, & Sanguinem Christi, sed solum in Christi præsentiam, si verba solum essent causa moralis efficiens præsentiae, non autem corporis & Sanguinis Christi, ut constat ex num. 129.

148. Confirmatur 1. Ab Eximio Doct. verba Sacramentorum, tanquam vera causa moralis efficiens, causant ex Christi institutione id, quod significant: atqui verba consecratoria directe significant Corpus & Sanguinem Christi sub accidentibus panis & vini, & non solum eas præsentiam, etenim non dicimus, hæc est præsentia corporis mei, sed hoc est corpus meum; neque dicimus, hæc est præsentia Sanguinis, sed hic est calix Sanguinis mei; ergo &c. Confirmatur 2. non minus fit conversio in Eucharistia substantiæ panis & vini in substantiam corporis & Sanguinis Christi, quam in Cana Galileæ facta fuerit conversio aquæ in vinum; sed ex eo quòd in Cana Galileæ facta fuerit ea vera conversio; inferunt & bene omnes Theologi, vinum non aliunde adductum, sed ibi verè productum; ergo ex eo quòd in Eucharistia fiat ista vera conversio, inferri necessariò debet, Corpus Christi non aliunde adductum, sed ibi verè productum. Quare licet verba non sine causa Physice productiva, sunt moraliter effectiva, sive perfectiva Sacramenti; neque implicat, quòd eadem sit causa formalis & effectiva; ut constat ex num. 46. de sacr. neque quòd forma ad placitum, dum non denominat hanc materiam, præcedat materiam, sic voluntas hominum præcessit ramum post ipsam ortum, ab ipsa postea denominatum; & institutum in signum vini venalis, & institutio Christi præcedit verba post ipsam elicita.

149. Probatur 3. Concl. auctoritate SS. PP. qui Eucharistiam conversionem per veram Corporis Christi productionem explicant: sic auctor Sermonis de Coena Domini apud Cypria, panis iste non effigie, sed natura mutatus, Omnipotentia Dei factus est caro. Ambros. lib. 3. de Sacram. cap. 4. panis iste panis communis est, ante verba Sacramentorum; ubi advenerit consecratio, de pane fit corpus Christi. Aug. cap. ultimum sub figura de consecr. dist. 2. per Spiritum Sanctum potentialiter creari, & ex substantia panis effici. Unde celebratur illa sententia, quæ S. Aug. & D. Greg. tribuitur; & magna Sacerdotum dignitas, in quorum manibus velut in utero Virginis Christus quotidie incarnatur; Damasc. lib. 4. cap. 14. panem & vinum, carnem & Sanguinem suum fecit. Hieronymus Epist. ad Eliodorum: honorifica Sa-

cerdotes, qui Christi corpus sacro ore conficiunt. Tandem Ecclesia Orientalis in censura doctrinae Lutheranae. cap. 10. *Ecclesia S. iudicium est, panem & vinum in Corpus & Sanguinem Christi virtute Spiritus S. transire, ac immutari, non quod Christus descendat de Caelo, ut in Eucharistia presens adsit, sed quod per transmutationem, & transitionem panis in ipsum Corpus, fiat presens.* Quae verba verè delumpta sunt ex Damasc. lib. 4. de fidei. cap. 14. modò sic; State non potest absque reproductione corporis Christi, quòd in Eucharistia corpus Christi fiat, quòd panis transmutetur, sive convertatur in Christi corpus, quin de caelo Christus descendat; atqui ex ore Sanctorum PP. ita evenit conversio Eucharistica; ergo &c.

150. Affero 5. cum ferè omnibus Theologis contra Durand. & alios, transubstantiatio panis & vini in corpus & Sanguinem Christi ex verbis consecrationis rectè colligitur. Probatum 1. ex Trid. cit. num. 125. ubi colligit definitionem substantiae panis & vini ex veritate verborum illorum, hoc est corpus meum, quae Christus protulit consecrando; unde infert Trid. propriam in corpus & Sanguinem Christi transubstantiationem, simulque decernit, istam esse & fuisse perpetuam Ecclesiae persuasionem. Quapropter Vasq. disp. 180. cap. 4. num. 43. ait, Trid. Concil. in ea definitione non solum veritatem ipsam, sed etiam ejus fundamentum ita attentè apertè definire, ut qui assereret, nihil panis & vini in hoc Sacramento remanere, id tamen ex praedictis verbis non colligi, eodem modo haereticus esset, ac si articulum ipsum negaret. Unde licet Scotus & aliqui antiqui, qui ante Trident. scripserunt, excusari possint, non tamen ita facile recentiores illi citati à Vasq. qui post hanc Trid. definitionem censent, ex verbis consecrationis non colligi efficaciter transubstantiationem; ergo &c.

151. Probatum 2. ratione: haec verba, *hoc est Corpus meum*, quae Christus protulit suum corpus consecrando, significabant corpus Christi ad intellectum, representata sola apparentia accidentium panis ad sensum (idem suo modo de consecratione Sanguinis) sed ista verba non possent, sub illa sola apparentia esse vera, si substantia panis maneret sub illis accidentibus; ergo transubstantiatio panis in corpus Christi rectè colligitur ex veritate verborum; major & consequentia tenent. min. patet ex dictis à n. 122, etenim si sub accidentibus panis maneret substantia panis, quantumvis cum corpore Christi penetrata, sicut non esset verum dicere: substantia panis est corpus Christi; ita demonstrata sola apparentia accidentium panis non esset verum dicere, hoc est corpus Christi; ergo &c.

152. Confirmatur 1. & explicatur haec ratio, per verba consecratoria non affirmatur corpus Chri-

sti sub accidentibus panis tanquam contentum in continente, relicta pani sua propria apparentia, & alia propria apparentia Christo relicta; evidens enim est, Christum in Eucharistia non habere aliam propriam apparentiam, nisi apparentiam accidentium, ac proinde per illa verba affirmatur corpus Christi sub accidentibus panis, facta propria ipsi apparentia accidentium panis; sed non potest verè affirmari corpus Christi sub accidentibus panis per apparentiam panis factam Christo propriam, quin sub illis accidentibus desit substantia panis, & ponatur corpus Christi, adeoque ex natura rei detur vera conversio substantiae panis in corpus Christi; ergo &c. Probatum min. nequit fieri propria Christi apparentia, quae erat propria substantiae panis, quin Christus substitueretur loco substantiae panis, ut demonstratur per illam apparentiam non minùs verè, quam antea demonstrabatur substantia panis; atqui non posset demonstrari, quin desisset substantia panis ex appositione corporis Christi sub illis accidentibus panis; aliter non substitueretur loco panis; ergo & Confirmatur 2. apparentia quae ex intrinsicis suis determinata est ad manifestandam unam solam substantiam, non esset propria hujus substantiae in genere apparentiae, si contineret aliam substantiam, ut evidens est in energumeno, in angelo cum equo penetrato, & aliis similibus, quae dedimus à num. 121. ergo ut apparentia, quae erat propria substantiae panis, sit propria substantiae corporis Christi, necesse est, ut sub ea adsit corpus Christi, ut desinat substantia panis. Vide num. 154.

Probatum 3. Conclusio; demonstratis accidentibus panis non consecrati, est verum dicere, *hic est DEUS*, & est falsum dicere, *hoc est DEUS*; ergo quando demonstratis per conversionem accidentibus panis dicitur verè, *hoc est corpus Christi*, utique signat supra id, quod signaret, si diceret, *hic est corpus Christi*; sed nullum aliud assignari potest discrimen, nisi quòd ut sit vera haec propositio, *hic est corpus Christi*, sufficit praesentia corporis Christi in pane absque conversione substantiae panis in ipsum; & ut dicatur, *hoc est corpus Christi*, requiritur conversio substantiae panis in corpus Christi; ergo ex veritate horum verborum colligitur vera conversio, ac proinde cum conversio secum afferat destructionem termini à quo, & productionem termini ad quem, ex num. 121. talis destructio, & productio colligitur ex ipsa veritate verborum.

Confirmatur 1. Ex eo quòd ad veritatem verborum requiratur identitas inter subjectum & praedicatum, saltem in eodem supposito, quo utrumque supponit ex dictis num. 150. & panis, nec identificetur cum corpore Christi, nec subsistat in eodem supposito, non esset verum dicere, *hoc est corpus meum*, nisi per verba consecrationis in corpus Christi transubstanti-

fraretur, solumque dici posset, hic est corpus meum: solum enim intima unius in alio presentia non sufficit, ut unum possit de alio predicari, ut constat a num. 123. & 130. sic quando corpus Christi exivit de sepulchro, intime erat presentis in lapide, quia in eo erat penetrative, & tamen non poterat signato lapide verè dici, hoc est corpus meum, sed duntaxat, hic est corpus meum. Ergo &c. Confirmatur 2. ex S. Thoma hic art. 2. ratione 2. ubi contra admittentes manere in Eucharistia substantiam panis ita dicitur: *hec positio contrariatur formae huius Sacramenti, in qua dicitur, hoc est corpus meum; quod non esset verum, si substantia panis ibi remaneret: nunquam enim substantia panis est corpus Christi, sed potius esset dicendum, hic est corpus meum.*

355. Respondebis cum Scoto in 4. dist. 2. qu. 3. verba consecrationis habere posse duplicem sensum, primum ut corpus, & Sanguis Christi simul cum substantia panis & vini sint sub accidentibus. Secundum, ut sint corpus, & Sanguis Christi, & destruarer substantia panis & vini; ac proinde ab Ecclesia declarandum, quisnam ex illis duobus sit verus verborum sensus, cum ex ipsis verbis id colligi non possit. Ea autem verba, quae Christus protulit, hoc est *est corpus meum*, verè potuerunt in illis circumstantiis dici à Christo, ait Scotus, quamvis sub eis accidentibus manerent substantiae panis & vini; sicuti demonstrato martupio, in quo est aurum, potest dici, hoc est aurum, & significato dolio, in quo est vinum, potest dici, hoc est vinum; quae enunciationes verè sunt monstratis accidentibus martupii, & dolii, eò quod ex intentione loquentis referantur ad unam substantiam, & non ad aliam, nempe ad contentam, & non ad continentem.

356. Contra 1. Quia haec resp. confundit duo praedicationum genera valde diversa, nimirum praedicationem ex vi apparentiae, & praedicationem per metonymiam, quasi unum, & idem genus esset praedicationis, & indiscriminatim utrumque dici posset de Christo in Eucharistia, atqui istae praedicationes inter se valde differunt, ut constat ex num. 123. & neutra dici posset de corpore Christi in Eucharistia, si maneret ibi substantia panis, ut constat ex num. 152. ergo &c. Caeterum ut haec clarius appareant, contra 2. licet pronomen hoc demonstrare possit tam substantiam contentam, quam continentem, si ista, vel ex natura sua, vel ex usu hominum instituta sit ad illam continentem, sicut in Exemplis allatis; non tamen quando substantia continens non sic est idonea ad continentem substantiam, quam de facto continet. Quare si sub pane consideretur argentum, non rectè diceret quis, hoc est argentum, demonstrando panem; ergo cum substantia panis non sit neque ex natura sua,

neque ex usu communi hominum apta ad continentem corpus Christi, non potest significatà tali substantia in Sacramento dici, hoc est corpus meum; subindeque verba illa Christi verificari nequeunt, nisi substantia panis in corpus Christi convertatur.

Contra 3. à priori: verba consecrationis in circumstantiis, in quibus prolata fuerunt à Christo, & proferuntur à Ministris, non poterant significare corpus Christi per metonymiam, sed solum per veram conversionem; ergo solutio data est extra rem presentem. Probatum antec. quando aliquid significatur per metonymiam tanquam contentum per rem continentem, non significatur per apparentiam contentis factam propriam rei contenta: significatio enim per metonymiam fieri non potest, nisi res contenta retineat suam apparentiam, sicuti suam retinet res continens, ideòque quando Christus penetratus fuit cum lapide sepulchri, & cum Jannis Canauli, ex eo quod in illa conjuncto ex lapide & Christo, sola esset apparentia lapidis, demonstrato lapide falso diceretur, hoc est Christus; pariter ex eo quod in conjuncto ex Janua & Christo sola esset apparentia Januae, falso etiam diceretur demonstrata Janua, hoc est Christus; atqui quando Christus protulit verba consecrationis supra panem, & quando ea proferunt Ministri demonstrando accidentia panis, non adest ibi apparentia Christi, sed sola apparentia panis; ergo demonstrando illa accidentia, falso diceretur per metonymiam, hoc est Christus, ac proinde solummodo dicuntur verè ex conversione substantiae panis, quam efficiunt in corpus Christi, ratione cuius apparentia, quae erat propria panis, sit propria corporis Christi.

Probatum 4. Concl. auctoritate SS. PP. qui ex illis Christi Domini verbis, hoc est corpus meum, colligunt conversionem panis in corpus Christi, sic enim inferunt Cyprianus, Ambrosius, August. Damasc. & Hieronym. cito num. 149. sic etiam loquitur Theophylactus in caput 26. Matth. ubi explicans illa Christi Domini verba: hoc est corpus meum, haec habet. *Hoc quod sumitis est corpus meum, non enim tantum figura & exemplar est Corporis Domini panis; sed in illud convertitur Corpus Christi.* Eusebius Emisenus, vel ut alii volunt Eusebius Lugdunensis homil. 5. de Paschate. Invisibilis Sacerdos visibiles creaturas in substantiam corporis & Sanguinis sui verbo suo Secreta potestare convertit.

Præclarissimè etiam S. Fulbertus Carnotensis Episcopus Epist. ad Adeodatam, quae extat Tom. 1. Biblioth. PP. transubstantiationem explicans ait: *dubitari nefas est, ad cuius nuntum cuncta ex nihilo, subito subsisterunt, si pari potentia in spiritualibus Sacramentis terra,*

ne materiales nature & generis sui meritum tran-
 scendens in Christi substantiam commutetur, cum
 ipse dicit, hoc est Corpus meum, hic est San-
 guis: S. Gaudentius Brixienis Cypr. tract. 2.
 ad Exodum, quando annunciatum est, credas,
 quod accipis, corpus, panis illius cœlestis, &
 sanguis est illius sacrae vitis; nam cum panem
 consecratum, & vinum Discipulis suis porri-
 gebat, sic ait, hoc est corpus meum, hic est

Sanguis meus: Guis mundus lib. 3. de Corpore
 ris & Sanguinis Christi veritate: hoc impa-
 natores suos ipse Dominus verbo oris sui in-
 fecit, cum accipiens panem, gratiasque agens
 ac benedicens ait: hoc est corpus meum, post
 ait: in hoc latet Corpus meum. Nec dixit,
 hoc vino est Sanguis meus, sed dixit, hic
 est Sanguis meus.
 * *

TRA.